

ไม่รู้จักพุทธโธ

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้แบบว่าต้องงงหน้อยว้างั้นเถอะ โยมจะงงนิดหนึ่ง เพราะแบบว่ามันจะหลายเรื่อง มันจะสับสนหน้อย แต่เราว่าเราจะเคลียร์ให้ได้ คำถาม ๓-๔ คำถาม มันจะไปลงที่เดียวกันหมด คำถามจากเว็บไซต์ คนที่ถามมานี้มันมีความปรารถนาดีนะ เขาเคยมาบวชที่นี่ด้วย แล้วก็ถามปัญหาหมาแต่เราไม่รู้ เขาเพิ่งไปเจอมา

โยม : ๑. กระผมชอบเข้าไปดูในอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับพุทธศาสนาในปัจจุบัน ปรากฏว่าพบผู้ที่เป็นพระอรหันต์ก็มี พระอริยบุคคลก็มี บางคนเป็นถึงพระโพธิสัตว์ ซึ่งโดยส่วนตัวผมรู้สึกว่ ทำไมการฝึกปฏิบัติตามแนวทางของพระศาสดา ของครูบาอาจารย์ แล้วทำไมจึงกลายเป็นเช่นนั้น หากผมเข้าใจไม่ผิด การประกาศตนเอาชนะผู้อื่น เพื่อให้ตนเองเด่นกว่าผู้อื่น สิ่งนี้ล้วนเป็นกิเลสใจใหม่ครับ จึงอยากทราบว่ระหว่าง การปฏิบัติเพื่อให้จิตสงบ ละวางกิเลสลงให้ได้ ไม่ได้คิดหวังว่ตนเองต้องเป็นพระอริยบุคคล

จะต่างกันใหม่ครับกับคนที่ปฏิบัติธรรมเพื่อความเป็นอริยบุคคล แล้วอริยบุคคลจริงๆ เหมือนหลวงปู่มั่น หลวงตาแม่ท่านจะดำว่อย่างไร ใจเราก้ไม่รู้สื่กว่าหลวงปู่หลวงตาดำเลยสักนิดเดียว แต่กับคนที่บอว่เป็นพระอริยบุคคลแล้ว การกล่าววาจาอันเจื้อด้วยโทสะอย่างมาก ผมจึงเกิดอาการต่อต้านอย่างรุนแรง อันนี้ผิดปกติใหม่ครับ หนึ่งนะ

คำถามนี้ ๓-๔ คำถามเดี๋ยวมันจะไล่มาเรื่อยๆ มันมาจากรากเหง้าอันเดียวกันแต่ คำถามเขาแตกต่างกันไปเอง

๒. คำถามนะ จากข้อำสอนของหลวงปู่มั่น “การบำรุงรักษาสิ่งอื่นใดๆ ในโลก การบำรุงรักษาใจตนเป็นเยี่ยมที่สุด จุดที่เยี่ยมยอดที่สุดของโลกคือใจ ควรบำรุงรักษาใจด้วยดี ไม่ว่าทำส่วนใดถ้าสำคัญตนว่สวย เป็นผิดทั้งนั้น คิดคินี้แก้ยากยิ่งกว่าคิดชั่วเสียอีก”

พอผมอ่านถึงตรงนี้แล้ว มีบางท่านบอกว่า หลวงปู่เทศก์ ตามวาระ ตามกาลของผู้ฟัง เพราะผมไม่ขัดแย้งกับหลายท่านในเรื่องว่าทำไมเวลาเราทำจิตสงบแล้ว หากบอกว่าทำวิปัสสนาอันเป็นปัญญาสูงสุดทางพุทธศาสนาแล้ว ทำไม จิตนั้นบอกว่าเป็นเรา จิตนั้นบอกว่าเป็นของๆ เรา แล้วทำไมบางทีหลวงปู่หล้า หรือหลวงปู่หลายๆ หลวงปู่บอกไม่ให้ยึด ไม่ให้ยึดถือเอาไว้ว่านั่นเป็นเรา แต่ให้มีสติรู้ว่ำนั่นจิต นั่นความสงบ และเมื่อพิจารณาปัญญาคุณากรของจิตที่เกิดขึ้น คว่ามีการดับไปไหมและเมื่อถึงที่สุดแล้วก็น่าจะเห็นว่าไม่มีตัวตน

เมื่อมันไม่เป็นตัวตน แล้วทำไมบางคนถึงบอกว่าจิตเป็นเราอยู่อีกละ ตรงนี้ไม่เข้าใจ แล้วทำไมบางคนว่า จิตไม่ใช่เรา

หลวงพ่อ : โอ้คำว่าไม่ใช่เรา นี่คือมันปฏิเสธตั้งแต่ทีแรก

โยม : ผมปฏิบัติมาได้ไม่นานแต่พอมารู้สึกว่าหลากหลายแล้วกลัวว่าคนอื่นจะสับสน แต่ผมมีความรู้สึกที่สับสนมากกว่า เพราะการปฏิบัติก็ยากเย็นเหลือเกิน แล้วยังมาเจอน้ำคำของคนปฏิบัติด้วยกัน ที่เห็นและรู้ต่างกันอีก จึงอยากถามหลวงพ่อ จากความต่อเนื่อง คำถามเลยนะครับ เพราะถ้าหากหลวงปู่มันบอกว่าไม่ว่าทำส่วนใด ถ้าสำคัญตนว่าสวยแล้วเป็นอันผิดทั้งนั้น ดังนั้นการมองเห็นจิตเป็นตัวตนของเราหรือจิตเป็นเราจะมีความสอดคล้องกับธรรมข้อนี้อย่างไร

๓. เรียนถามหลวงพ่อเรื่องจิต และไม่เป็นเราเพราะเหตุใด ในคำถามที่แล้ว จากการศึกษาในตำราจากคำสอนของหลวงปู่จันทร์ วัชรบรมนิवास เกี่ยวกับพระคาถาศิริมานนทสูตรมีความตอนหนึ่งว่า อตตโห.... มันเป็นบาสิเนาะ คือมันที่ว่าใจก็ไม่ใช่เรา กายไม่ใช่เรา สรรพสิ่งไม่ใช่เรา จิตไม่ใช่เรา อะไรไม่ใช่เราหมดเลย อะไรก็ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของของเรามาตลอด ฉะนั้น พอจบพระสูตร อยากเรียนถามว่า หากการพิจารณาปฏิบัติจริง ทำไมคำกล่าวของพระศาสดาจึงดูเหมือนว่าไม่ให้สำคัญว่าจิตนั้นเป็นตน แล้วอย่างที่ว่าถ้าเราอาการที่จิตนี้ไม่ใช่เรานำไปก่อนแล้ว พอตั้งจิตให้สงบด้วยการทำสมาธิ มีสติจับในอารมณ์นั้น จนกว่าความว่างที่สิ่งต่างๆ ย้อนพิจารณาว่าทำไมจิตไม่ใช่เรา เพราะถ้าเอาตามศิริมานนทสูตร จะทำให้การภาวนาก้าวหน้าขึ้นหรือถอยหลัง เพราะหลง

ผิติดคิดว่าจิตไม่ใช่เราไปก่อนแล้วครับ หรือจะต้องพิจารณาอย่างไร จึงกราบเรียนถาม หลวงพ่อช่วยตอบด้วย

หลวงพ่อ : เห็นไหมจิตไม่ใช่เรา สิ่งต่างๆ ไม่ใช่เรา เราจะบอกว่าเพราะเขามีพื้นฐานอย่างนี้ เพราะในการปฏิบัติเรามีพื้นฐานอย่างนี้เพราะเรามีการศึกษาไป บอกว่า สรรพสิ่งก็ไม่ใช่เรา ทุกข์ก็ไม่ใช่เรา อะไรก็ไม่ใช่เรา พอมันคิดว่าไม่ใช่เราปั๊บนะ มันก็เลยกลายเป็นว่า เหมือนกับเรารู้ธรรมะแล้ว แต่ในการปฏิบัติกรรมฐานเราไม่ใช่เป็นอย่างนั้น ทีนี้มันจะมีอีกข้อหนึ่ง นี้พุทโธถามมา อันนี้มันเป็นเรื่องส่วนตัวนะแต่เขาถามมาบอกว่า จะตอบก็ได้ไม่ตอบก็ได้

โยม : กระผมมีโอกาสพานักศึกษาไปปฏิบัติธรรม ณ ศูนย์ปฏิบัติธรรมแห่งหนึ่ง ซึ่งเป็นการเข้าคอร์ส ครั้งละหลายร้อยคน ในวันแรก หลวงพี่ที่สอนนั้น ถามเด็กๆ ว่า ใครเคยฝึกกรรมฐานอะไร ใครเคยฝึกหายใจเข้าพุท หายใจออกโธ มาบ้าง เด็กๆ หลายคนยกมือขึ้น แล้วท่านก็พูดว่า เราโธๆ กันแล้ว พุทโธ มันง่ายไป พุทโธ มันเป็น มันเป็นสมถกรรมฐาน พุทโธ มันจะได้มาน

เรื่องง่ายไป ผมเถียง เพราะกว่าจะพุทโธให้จิตรวม เอาแค่อุปจาระก็ยากแล้ว เรื่องพุทโธเป็นมานผมก็ค้าน เห็นด้วยแค่พุทโธเป็นสมถะเป็นการทำสมาธิเท่านั้น แต่หลวงพี่ที่นั่นกลับพูดในสิ่งที่ผมไม่เห็นด้วยอย่างแรงคือ เราโธๆ กันแล้ว เรามาเรียนวิปัสสนากรรมฐาน ด้วยการรู้รูปนาม ยุบหนอ พองหนอ มันจะเป็นวิปัสสนา เป็นสติปัญญา ๔ เกิดปัญญาได้ ลักษณะนี้พูดเหมือนว่า พุทโธ ไม่ดี ให้ชี้แจงรายละเอียดที่ว่าดีกว่าตรงไหน

ระยะเวลาที่ผมอยู่ที่ศูนย์นั้น หากผมหาที่สงบปลีกวิเวกการภาวนามาภาวนาคณเดียว แต่สิ่งที่ทำให้ผมอยู่ไม่ได้ ก็คือมีพระรูปหนึ่งท่านเดินมาบอกผมว่า ทำอย่างนี้เป็น การหนีโลก ต้องสงบให้ได้ ในที่ที่ไม่สงบ ซึ่งผมก็ได้แต่รับฟัง นี้พูดถึงนะ เขาพูดไปเรื่อย พระองค์นั้นบอกว่าการคุมมันเป็นสิ่งส่งออก ถ้าเราต้องการกลับมากำหนดสิ่งที่เรากระทบใจ ชอบหนอ ไม่ชอบหนอ เดินจงกรมให้ช้าๆ จึงมีสติ ขว้างหนอ ซ้าย่างหนอ เดินเร็วๆ ไม่มีสติ

อันนี้ พูดถึงความรู้สึกเขาณะ และสิ่งที่ทำให้ผมเสียใจมากในการกระทำของตนเองที่สุดคือ ท่านถามว่าผมกำหนดอะไร เนื่องจากที่นี่ไม่ชอบพุทโธ ขณะนั้นผมเลยไม่

กล้าบอกว่า ผมกำหนดพุทโธแต่หลังจากนั้น ผมก็ไปบอกท่านอีกทีว่า ผมกำหนดพุทโธ เป็นส่วนใหญ่ (ส่วนน้อยเป็นปัญญาอบรมสมาธิ) ท่านก็บอกว่า พุทโธ มันสงบอย่างเดียว อาตมาทำพุทโธมาก่อน แล้วก็สงบ แต่พอเจออารมณ์ภายนอกมันกระทบ แต่มาฝึก ยุบหนอ มันเป็นวิปัสสนาเพราะมันวางอารมณ์กระทบได้

หลวงพ่ : นี่เขาว่าของเขานะ และอีกอย่างหนึ่ง ที่ขัดแย้งกรรมฐานสายหลวงปู่มั่น อย่างยิ่ง นั่นก็ว่ากันไป แต่นี่ พูดถึงการที่เขาเสียใจ

โยม : ผมจึงกลับมาขอขมาต่อรูปหลวงตา ที่ผมไม่เชื่อตรงต่อพุทโธ พร้อมทั้ง ปฏิญาณตนว่า ถ้าต่อไปนี้ใครถามว่าปฏิบัติอย่างไร จะตอบอย่างอาจหาญว่า ผมกำหนด พุทโธ

หลวงพ่ : เพิ่งมาคิดได้ที่หลัง เขาถามมาให้ตอบตรงนี้ไง เวลาไปแล้วเขาไม่กล้าตอบ แต่พระมาบอกว่า พุทโธเป็นสมณะ พอเจออารมณ์ภายนอกกระทบมันละไม่ได้ แต่พอมายุบหนอพองหนอ มันวิปัสสนาแล้วมันวางอารมณ์กระทบ คำว่ามันวางอารมณ์กระทบนี้ เราจะมาพูดถึงจิตใจไม่ใช่เรา เราไม่ใช่จิต เพราะอะไร

เพราะโดยสามัญสำนึกของมนุษย์ เราศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาแล้ว เราเข้าใจใช่ไหม บอกว่าสรรพสิ่งไม่ใช่เรา เราไม่ใช่สรรพสิ่ง กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย นี่ พูดถึงว่ากันไปนะ พูดอย่างนี้ เพราะอะไรล่ะ เพราะเราไปศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า พอเราไปศึกษาธรรมะพระพุทธเจ้าแล้วเราไม่รู้ตามความเป็นจริง อันนี้มันเป็นการศึกษา ไปทางสุดมยปัญญาไง ในการศึกษาเห็นใหม่ เดียวนี้การศึกษาสำคัญใหม่..สำคัญ การศึกษานี้สำคัญนะ แต่พอการศึกษาสำคัญนะมันจบที่การศึกษานั้น การศึกษานี้จบแล้ว

คุณสิ พระกรรมฐานเราเวลาศึกษาเห็นใหม่ กรรมฐานเราเวลาจะบวชนะ หลวงปู่ หล้า ไม่ใช่หลวงปู่หล้าที่ภูจ้อก้อนะ หลวงปู่หล้าที่เมืองลาว ไม่รู้ตัวหนังสือนะ อ่าน หนังสือไม่ออก แต่เวลามากำหนดพุทโธๆ หนังสือมันขึ้นมาต่อหน้าเลย เลยอ่าน หนังสือออกเขียนหนังสือได้ เขียนได้หมดเลยเห็นใหม่ พอข้างในมันจริงนี่ เราศึกษามา ขนาดไหน เราศึกษาคือเราจำมาจะไม่รู้ความเป็นจริงเลย แต่หลวงปู่หล้าที่เมืองลาวนะ ท่านบอกว่าท่านก็อ่านหนังสือไม่ได้ มาอยู่กับหลวงปู่มั่นนะอ่านหนังสืออะไรไม่ได้ หรอก เพราะท่านเกิดที่เมืองลาวท่านอยู่บ้านนอก แล้วท่านก็ไม่มีการศึกษา มา แต่พอมาย

กำหนดพุทธโศภะฯ นะ หนังสือมันขึ้นมาเลย ก. ไก่ ข. ไช้ อ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ จนท่องปาฏิโมกข์ได้ ทุกอย่างทำได้หมดเลย

นี่ไง นี่พูดถึง สิ่งที่เราไม่มีพื้นฐานเลย แต่ถ้าพอมันเกิดจากข้างในนะ แต่นี้ของเรา เราศึกษา เราทำความเข้าใจ ปริยัติสำคัญใหม่..สำคัญ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านวางไว้ นะ ปริยัติ ปฏิบัติ นะ ธรรมกถึก วินัยธร ธรรมกถึกก็ส่วนธรรมกถึก ธรรมกถึกนี่คือพระนักเทศน์ คำว่าเทศน์ เทศน์มาจากไหนล่ะ เพราะสมัยพุทธกาลสมัยพระพุทธเจ้ายังไม่มีตำรา นะ ตำราเกิดจากสังคายนา ๒๐๐ ปี พระพุทธเจ้านิพพานไป ๒๐๐ ปี ถึงได้มาจดจารึกกันนะ แต่ตอนที่พระพุทธเจ้าอยู่ยังไม่มีหนังสือ เรียนมาจากปากต่อปาก ทีนี้ธรรมกถึกนี่ก็ต้องเกิดจากปฏิภาณ เกิดจากการปฏิบัติจริง วินัยธรคือจำธรรมวินัย แต่ธรรมกถึกเห็นใหม่ แยกมาตั้งแต่นั้น แยกตั้งแต่สมัยพุทธกาล คันถุระ วิปัสสนาธุระ

ทีนี้ย้อนกลับมา การศึกษาสำคัญใหม่ ทุกคนบอกว่าการศึกษานี้สำคัญเราก็ดูว่าสำคัญ แต่การศึกษาสำคัญ เหมือนอาจารย์เหมือนครูสอนนักเรียน ถ้าครูไม่มีวุฒิภาวะ ครูไม่มีความรู้ ครูจะสอนนักเรียนได้ไหม คุณลักษณะอย่างนักศึกษาวันอาทิตย์เห็นใหม่ อย่างเรื่องเรียนธรรมะ นักธรรมตรี นักธรรมโท นักธรรมเอก เห็นใหม่ เขาก็ต้องอาศัยการศึกษา เพราะอาศัยการศึกษามันก็ตอบกระทู้ธรรมต่างๆ กระทู้ธรรมมันก็ทำให้เราเข้ามาศึกษาในประวัติพระพุทธเจ้า ในธรรมะของพระพุทธเจ้าที่สอนไว้ คำว่าสอนไว้ ก็มาศึกษาอย่างปัญหาที่เขาถามเห็นใหม่ คิริมานนทสูตร ต่างๆ ที่ตามกันมานี้

พอลงขึ้นมา อันนี้เราศึกษาด้วยกันด้วยตำรา คุณลักษณะเด็กศึกษา พ่อแม่ทุกคนเลยจะถามลูกว่าลูกมีเป้าหมายเป็นอะไร ลูกคนนี้อะไรเป็นหมอ ลูกคนนี้อะไรเป็นวิศวกร ลูกคนนี้อะไรทำงานต่างๆ เห็นใหม่ นี่เป้าหมายอะไรใหม่ แต่เป้าหมายอย่างนี้แล้วเราเรียนอะไร เราก็ต้องเรียนตั้งแต่ประถมขึ้นมาทั้งนั้น

ฉะนั้น คิริมานนทสูตร หรือว่าสูตรต่างๆ พระพุทธเจ้าบอกเอง บอกให้พระอานนทรีบกลับไปในคิริมานนทสูตรที่ว่าเขาป่วย เพราะว่าเขาป่วยแล้วแบบว่าจะให้เขาพิจารณาไง เพราะคำว่าเขาป่วยแล้วเขาก็ภาวนาของเขาอยู่ มันก็เหมือนกับคนๆ นี้เขามีการศึกษาในระดับนี้ เขาก็ศึกษาของเขาอยู่ ต้องรีบไปบอกเขาเพราะพอปฏิบัติขึ้นไปมันจะมี

แนวทางขึ้นมา ถ้าแนวทางขึ้นมาพระพุทธเจ้าถึงบอกถึงให้สอนขณะนั้น ถ้าสอนขณะนั้น แต่พื้นฐานของเรานี้ เราเรียนปริยัติเห็นใหม่ เราเรียนปริยัติเราจะบอกว่า จิตนี้ไม่ใช่เรา สรรพสิ่งไม่ใช่เรา มันไปเข้ากับกิเลสไป

ถ้าจิตนี้ไม่ใช่เรา สรรพสิ่งก็ไม่ใช่เรา มันไม่มีอยู่แล้วเห็นใหม่ แนวทางอย่างนี้ เพราะเรียนปริยัติแล้วไม่ได้ปฏิบัติ หรือปฏิบัติแล้วไม่เป็น ถ้าปฏิบัติเป็นนะมันจะเป็น อย่างนั้นไม่ได้ สรรพสิ่งนี้ไม่ใช่เรา ทุกคนที่เกิดมานี้ไม่ต้องทำหน้าที่อะไรเลย ทุกอย่างจะเป็นไปเอง มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นเรื่องที่ไม่มีใช้ใหม่ แต่เวลาเรียนปริยัติเสร็จแล้ว ต้องเรียนปฏิบัติ พอเรียนปฏิบัติ พุทธโศฯๆ เห็นใหม่ เขาบอกว่าพุทธโศนี้เป็นสมณะ พุทธโศนี้ไม่ใช่วิปัสสนา ใช้..พุทธโศเป็นสมณะ แต่เพราะเขาไม่รู้จักพุทธโศไป เพราะเขาไม่รู้จักพุทธโศ เขาถึงไม่รู้ว่พุทธโศเป็นยังง

ถ้าใครรู้จักพุทธโศเห็นใหม่ หลวงปู่ฝั้นบอกไว้แล้ว พุทธโศเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธโศสว่างไสว พุทธโศส่องใส เห็นใหม่ หลวงปู่ฝั้นพูดเอง ถ้าเขาได้รู้จักพุทธโศ เขาจะรู้ว่า พุทธโศเป็นอย่างไร แต่เพราะเขาไม่รู้จักพุทธโศ พอเขาไม่รู้จักพุทธโศเขาก็ปฏิบัติเห็นใหม่ อย่างที่ว่าจิตนี้ไม่ใช่เรา สรรพสิ่งไม่ใช่เรา เขาเรียก ชิงสุกก่อนห่าม ชื้อก่อนขาย ตัวเองไม่มีความรู้สิ่งใดๆ เลย ไปหาว่าตัวเองมีความรู้เห็นใหม่

ฉะนั้นแนวทางปฏิบัติที่ว่า หนอๆ ที่ว่าก้าวหนอ เหยียดหนอ รูปหนอ มีแต่รูปนั่ง หนอๆๆ มันเป็นสัญญาอารมณ์ มันเป็นการสร้าง การสร้างแบบนี้ังการสร้างแบบความ ไม่เข้าใจเพราะไม่รู้จักพุทธโศไป ถ้ารู้จักพุทธโศนะ หนอๆ ใครเป็นคนหนอ ใครเป็นคน หนอ แล้วไอ้คนที่หนอมันอยู่ที่ไหน คำว่ายูบหนอพองหนอ ถ้าหนอมันเป็นความจริงนะ เราเขียนไว้เลยที่ไหนก็ได้ให้เป็นหนอ แร่ธาตุต่างๆ มันต้องรู้ นี่มันไม่ใช่ เพราะเราจะ บอกว่าจิตมันไม่ใช่ความรู้สึกอย่างนี้ จิตมันเป็นจิต จิตเป็นธรรมชาติรู้ แต่พอมารู้นี่คือมัน เสวยอารมณ์แล้ว สิ่ง หลวงปู่ฝั้นสอนเห็นใหม่ ถ้ามีการเสวยถือว่าเป็นความผิดพลาด สิ่ง ที่ยังมีการเสวยอยู่ ถ้าสิ่งที่มีความเสวย ถ้าจิตมันเสวยอารมณ์ นั้นมันเสวยแล้ว สิ่ง ที่มัน เสวยเห็นใหม่ เพราะคำว่ามันเสวยอารมณ์อันนั้นเป็นการผิดทั้งหมด

แล้วที่ว่าหนอ รู้อรูปหนอ นั่งหนอ ยืนหนอ นี่ใครเป็นคนรู้ ถ้าไม่มีจิตหรือใจเรา แยกกันไม่เป็น เพราะเขาไม่รู้จักพุทธโศเพราะเขาไม่เคยเห็นจิตไป เขาถึงไม่เห็นจิตเพราะ

มันเสวยแล้วมันถึงหนอไง จิตมันเสวยอารมณ์แล้วนะ มันเสวยรูป เสวยอาการอย่าง เสวย อารมณ์รับรู้ นั่นคือจิตมันเสวยอารมณ์ เพราะมันเสวยอารมณ์มันถึงได้ปิดบังพุทโธไว้ไง ถึงว่าไม่รู้จักพุทโธไง แต่ถ้ารูปหนอ อย่างหนอ เหยียดหนอ อย่างหนอ ใครเป็นคนรู้ว่าหนอ ใครเป็นคนรู้ว่าอย่าง ใครเป็นคนรู้ว่าเหยียด ใครรู้ เพราะไปเสวยอารมณ์แล้วอยู่กับอารมณ์ อย่างนั้น พอสร้างอารมณ์อย่างนั้น มันถึงเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้หรอก

เพราะเขาไม่มีสมณะนี่ไง เราพูดบ่อยมากเพราะการตัดรากถอนโคน การตัดรากถอนโคนคือตัดรากถอน โคนผู้ที่คุณงามความดีเลย ตัดรากถอน โคนจิต ตัดรากถอน โคนผู้ที่ จะตกผลึกเห็นใหม่ คุณติ เราเกิดอยู่ เราเป็นมนุษย์ เราเป็นหน้าที่การงานเราทำอะไรก็แล้วแต่ เราทำเพื่อใครเราทำเพื่อเรา แล้วเรารู้ที่ไหน รับรู้อะไร เวลาเราตายไปกรรมดี กรรมชั่วเห็นใหม่ ความรู้สึกเห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ สัญญาคือ ความจำคือข้อมูล สังขารคือความปรุงแต่ง เวลามันตายไป มันทิ้งอันนี้ออก พอทิ้งออก มันเป็นปฏิสนธิจิต เพราะปฏิสนธิจิตนี้ โอปปาทิกะเห็นใหม่ โอปปาทิกะไปเกิดเป็น เทวดา อินทร์ พรหม โอปปาทิกะมันไป แล้วเวลาเกิดเป็นมนุษย์ เราจำอดีตชาติไม่ได้ จำ ความรู้สึกสิ่งต่างๆ ไม่ได้

สิ่งที่มันตกผลึกมา ตกผลึกมาที่ใจ ถัดกมาที่ใจ นี้ พุทโธมันอยู่ที่นี้ เพราะเขาไม่ รู้จักที่นี่ เขารู้จักแต่สามัญญสำนึกที่เราเป็นกันอยู่ที่นี่ แล้วเอาสามัญญสำนึกมาศึกษาศาสนา ใจ พอศึกษาศาสนา โนนก็ไม่ใช่ นี่ก็ไม่ใช่ จิตก็ไม่ใช่จิต ภิรมานนทสูตรเห็นใหม่ บอกว่า อานนท์ เธอจงไปบอกเขาว่า จิตสักแต่ว่าจิต มันอันเดียวกัน โมฆราช เวลาโมฆราชเห็น ใหม่ โมฆราช พรหมณ์ ๑๖ เห็นใหม่ เขามีคำถามมาถามพระพุทธเจ้า พอมีคำถามมาถามพระพุทธเจ้าเห็นใหม่ คนนั้นก็ถามไปเรื่อยๆ ทีนี้ โมฆราช เขามีจริงของเขา คือเขามี ความว่างเขามีสมาธิของเขา พอถึงพระพุทธเจ้าก็บอกว่า ข้าพเจ้ามองโลกนี้เป็นความว่างหมดเลย พระพุทธเจ้าบอกว่า เธอจงมองโลกนี้เป็นความว่างแล้วกลับมาถอนอัสตานุกุญฐิ เห็นใหม่ กลับมาถอนก็ไอ้ตัวพุทโธ ไอ้ตัวรับรู้ ไอ้ตัวจิต เพราะตัวจิตมันดูความว่างข้างนอกเห็นใหม่ มันเห็นเป็นความว่างนะ แล้วย้อนกลับมาถามมัน

พูดถึงคนที่เห็นความว่าง ใครเป็นคนเห็น ความว่างมันเป็นความว่างอยู่แล้วใช่ ไหม สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นธรรมชาติของมันใช่ไหม แต่ผู้ที่รับรู้คือใคร พระพุทธเจ้าให้ ถอนกลับมาที่นี้ จะถอนตัวนี้ สอนแต่โมฆราช ถ้ามานสอนพวกเรา เราจะไปถอนอะไร เรา

เห็น โลกนี้เป็นความว่างหรือยัง เราไม่เห็นอะไรเลยว่าง เรายังไม่รู้จักสิ่งใดๆ เลย ไม่รู้จักสิ่งใดๆ แล้วเรบอกว่า มันว่างอยู่แล้วเพราะธรรมสอนมาว่าว่าง เราก็เลยทำว่ามันว่างอยู่แล้ว สักแต่ว่างอยู่แล้ว

นี่ เพราะอย่างนี้เพราะเขาสอนกันอย่างนี้ มันถึงบอกว่า อยู่เฉยๆ แล้วมันจะเป็นนิพพานกันไปเอง ก็เลสมันมีเพราะไปยึดมัน พอไม่มีใครยึดมันก็ไม่มีกิเลส ไม่ใช่! พอไม่ยึดมันแล้วจิตอยู่ไหนล่ะ ใครเป็นคนยึดมัน จิตไม่ยึดมันคือไม่ทำงานไง คุณ เวลาทำงานเห็นไหม เวลาทำงานหมายถึงว่าเหมือนกีฬามันแข่งขัน พอเลิกแข่งขันแล้วไปอยู่ไหนกันหมด จิตถ้ามันไม่เสวยอารมณ์ใช่ไหม จิตมันไม่ยึดมันของมัน มันก็อยู่เหมือนกับนักกีฬา มันเลิกแข่ง มันก็มีตัวมันอยู่เห็นไหม ตัวนักกีฬามีอยู่แต่ไม่ได้ลงแข่งขัน นี่ก็เหมือนกัน พอจิตยึดมันก็คือนักกีฬาลงแข่งขัน คือว่ามันเป็นอารมณ์ความรู้สึกขึ้นมา มันเสวยอารมณ์ไปแล้ว เวลาอารมณ์มันดับไป ดับไปแล้วมัน ไปอยู่ที่ไหนล่ะ จิตมันอยู่ที่ไหน มันไม่เห็นจิตเพราะอะไร เพราะมันไม่รู้จักพุทธโธ พอไม่รู้จักพุทธโธมันก็ไม่เห็นความเป็นจริง เพราะไม่เห็นความเป็นจริง มันก็เป็นจินตนาการ มันก็ไปนึกเอาใจ

คุณ อย่างในทางบัญชี ถ้าในบัญชีนะ เลขในบัญชีใครจะเขียนไว้ได้ ทุกคนเขียนได้ทั้งนั้น แต่เวลาเราเสียภาษี เราส่งให้สรรพากรต่างๆ ถ้ามันไม่มีผู้ตรวจสอบบัญชี บัญชีนั้นจะใช้ไม่ได้ไหม ถ้ามีผู้ตรวจสอบบัญชี หมายเลขบัญชีมันคืออะไร ทีนี้ถ้าไม่มีผู้ตรวจสอบบัญชี เราเป็นคนเขียนลงบัญชีเองเห็นไหม ถ้าเราเป็นคนคิดคนซื้อตรง เราก็จ่ายบัญชีตามนั้นก็ได้ แต่ถ้าเป็นคนโกงนะ เราตกแต่งบัญชีได้ทั้งนั้น ถึงเราจะขาดทุนขนาดไหน เราก็จ่ายให้มันกำไรก็ได้ กำไรขนาดไหนเราเขียนให้มันขาดทุนก็ได้

ทีนี้ไอนี้ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเห็นเองรู้เองเห็นไหม สักแต่ว่าๆ นั้นไม่ใช่เราๆ มันตัวเลขที่เราเขียนเองไง เราเพิ่มตัวเลขก็ได้ เราจะลดตัวเลขก็ได้ เราเป็นคนเขียนของเราเอง ถ้าเขียนของเราเองมันเป็นความจริงไหมล่ะ มันเป็นความจริงก็ได้ไม่เป็นความจริงก็ได้ จิตนี้ก็เหมือนกันเป็นสักแต่ว่า คำว่าสักแต่ว่าๆ ใครเป็นคนว่าสักแต่ว่า แต่ถ้ามันจิตสงบขึ้นมาเห็นไหม พอจิตมันสงบ อย่างที่บอกว่า ถ้าพุทธโธมันเป็นสมณะ ก็เพราะมันเป็นสมณะนั่นแหละ พอมันเป็นสมณะขึ้นมา เพราะมันเป็นตัวของมัน แล้วทำไมมันออกใช้วิปัสสนา

เขาบอกว่า กำหนดนามรูปจะเป็นสติปัญญา ๔ จะเป็นวิปัสสนา เราบอกไว้แล้วว่า ไม่มี ถ้าไม่มีตัวจิต ตัวจิตรู้กาย เวทนา จิต ธรรม จะไม่เป็นวิปัสสนา ถ้าจะเป็นวิปัสสนามันต้องมีตัวจิตออกรู้อย่างที่ว่า ถ้ายังมีการเสวยอยู่เป็นอันว่าผิด ถ้าจิตมันเสวยอารมณ์อยู่นั้นถือว่าผิด แต่ถ้าจิตมันสงบมันปล่อยวางขึ้นมาแล้วมันออกไปวิปัสสนา ถ้าออกไปวิปัสสนาเห็นใหม่ นี่มาบอกว่า พุทธโธเป็นสมณะ เพราะมันเจออารมณ์ภายนอก เวลาอารมณ์กระทบแล้วมันวางอารมณ์ไม่ได้

ทีนี้ถ้าพูดถึงว่าเราไปบอกว่าจิตนี่มันเป็นสักแต่ว่า ทุกอย่างมันเป็นสักแต่ว่า มันก็เลยไม่มีอะไรใหม่ พอมันไปเจอสิ่งใด มันก็วาง มันไม่มีผู้รับรู้ มันว่ามันปล่อยวาง แต่มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร มันไม่ใช่เพราะมันไม่ใช่วิปัสสนาไป มันไม่ใช่สติปัญญา ๔ มันไม่ใช่การวิปัสสนา มันไม่เกิดปัญญามันชำระกิเลสไม่ได้ คำว่าชำระกิเลสไม่ได้ถ้าพูดถึงว่าสติปัญญา ๔ การรับรู้การเคลื่อนไหวเป็นวิปัสสนาตลอด แล้วถ้ามันการทำวิปัสสนามา แล้วผู้ที่ชำระกิเลส ผู้ที่ปล่อยวางกิเลสมันมีกี่คน มันมีใครชำระกิเลสได้บ้าง ไม่เคยเห็นมีนะ

กำหนดนามรูป กำหนดต่างๆ บอกว่า ชำระกิเลส ละกิเลสได้ มีใครละกิเลสได้ ไม่มีใครละกิเลสได้ แต่ทำถูกใหม่...ถูก ถูกตามตำรา พอถูกตามตำรานี้คือการปฏิบัติตามตำราไป ถ้านี่คือการปฏิบัติตามตำรา การปฏิบัติโดยตามศรัทธาตามทศสูตร สิ่งทีบอกว่าการกำหนดอย่างนี้ มันมีความผิดใหม่ แล้วการปฏิบัติไป มันจะเป็นประโยชน์ใหม่ ในเมื่อมันเริ่มต้น มันเป็นการเริ่มต้นเห็นใหม่ ในเมื่อถ้ามันบอกว่า อย่างนั้นในการมองเห็นจิตคือตัวตน และในการเห็นจิตว่าเป็นเรา มีความสอดคล้องกับคำในข้อนี้ ถ้ามันเห็นเป็นตัวตนเห็นเป็นเรา การปฏิบัติมันจะต้องให้เป็นอย่างที่ว่าเห็นตัวตน เห็นเป็นเราก่อน

ฉะนั้นที่ว่านิพพานเป็นนิพพาน ถ้านิพพานเป็นเราอันนั้นถือว่าผิด นิพพานไม่มีเรา แต่มันต้องอาศัยเราผู้รู้ก่อน ถ้าจิตมันสงบใจใหม่เพราะจิตมันเป็นเรา พอจิตมันเป็นเราแล้วจิตออกทำงาน มันจะมาชำระล้างถอดถอน ใจตัวเรา ถ้ามันถอดถอนตัวเราได้นั้นล่ะเป็นความจริง แต่ถ้าเราไม่มีสติไม่มีปัญญา มันจะถอดถอนตัวเราได้ยังไง ในเมื่อเราไม่เห็นโทษ เราไม่เห็นอะไรเป็นความผิดความถูก ถ้าเราไม่เห็นอะไรเป็นความผิดความถูก มันจะรู้ผิดรู้ถูกได้ยังไง ถ้าเราไม่เห็นโทษมันจะเห็นคุณได้ยังไง แล้วคุณที่เกิดจากใช้ปัญญานี้ มันใช้ปัญญาอย่างไร

แล้วบอกว่า จิตไม่ใช่เรา จิตไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ไม่ใช่บุคคล ไม่ใช่เรา ไม่ใช่เขา แล้วมันเป็นอะไรล่ะ จิตมันเป็นอะไร เพราะว่าไม่เคยเห็นจิตใช้ไหม เราถึงบอกว่าพวกนี้ไม่รู้จักพุทธไม่รู้จักจิต เพราะมันไม่รู้จักจิตนะ แล้วคำว่าพุทธโง่ๆ แล้วมันจะถูกตลอดไปไหม คำว่าพุทธโง่ๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาได้นะ ถ้ามีสติดีๆ นะ มันมีสติ มันเป็นสัมมาสมาธิเพราะมีสติ ถ้ามันไม่มีสติ มันไม่มีการรับรู้ นะ คูสิ ฤทธิชีไพรสมัย พุทธกาล เวลาเขาทำจิตสงบนะ เขาเหาะเหินเดินฟ้าได้ เขารู้วาระจิตได้ เขารู้อะไรต่างๆ ได้ นั่นรู้จักพุทธโง่ไหม อันนั้นก็ไม่ใช่รู้จักพุทธ ถ้าไม่รู้จักพุทธ คำว่ารู้จักพุทธหมายความว่าอย่างไร คำว่ารู้จักพุทธหมายความว่า มีสติ มีสติกับจิต ถ้ามีสติกับจิต สติมันจะควบคุมจิต ถ้าสติมันควบคุมจิต พอจิตนี้มันสงบสงบเข้ามา มันมีสติสัมปชัญญะพร้อม เพราะมันมีสติสัมปชัญญะพร้อมใช้ไหม ถ้าคนไม่มีสติสัมปชัญญะพร้อมไม่มีปัญญา มันจะเข้าใจว่าพุทธโง่เป็นนิพพาน เพราะมันเป็นความสงบ ไปถึงได้บอกว่าพุทธโง่สว่างไสว พุทธโง่ส่องใสเห็นใหม่ พุทธโง่เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานใช้ไหม มันก็เบิกบานอยู่แล้ว นี่ก็คือนิพพานไง แต่มันไม่ใช่

แต่ถ้ามีสตินะ เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แต่ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ต้องออกไปแสวงหา กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าไปแสวงหา กาย เวทนา จิต ธรรม ตามสัจจะความจริง แล้ววิปัสสนาญาณของมันเกิดขึ้นมา มันชำระล้าง แล้วมันปล่อยขึ้นมา มันขาดออกไป เห็นใหม่ พอมันขาดออกไป สิ่งที่จิตมันจะเสวยมันไม่มี ปัจจุบันนี้สิ่งที่มันเสวยตามสามัญสำนึกเห็นใหม่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่มันมีอารมณ์กระทบ อารมณ์กระทบเพราะอะไร อารมณ์กระทบเพราะมันมีจิตนะ

ถ้าไม่มีจิต คูสิ บางทีเราเพลินนะ เราไปชนอะไรยังไม่ว่าชนกับอะไรเลย อารมณ์กระทบถ้าไม่มีจิตนะ มันก็สักแต่ว่ากระทบ มันไม่มีใครรับรู้ แต่ถ้ามันมีจิตพอมันกระทบ มันรู้ ทีนี้เวลาจิตมันสงบแล้วเราวิปัสสนาไปเห็นใหม่ สิ่งที่กระทบ กระทบมาจากอะไร การเสวยอารมณ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันมีของมัน สามัญสำนึกโดยธรรมชาติมันเป็นกันอยู่อย่างนี้ แล้วเวลาจิตสงบ ถ้าไม่มีพุทธโง่มันจะไม่เห็นตรงนี้ ที่พระบอกว่าเห็นใหม่ พุทธโง่เป็นสมณะ มันวางอารมณ์ไม่ได้ ถ้ามันกำหนดคนามรูปแล้ว มันเป็นวิปัสสนา มันวางอารมณ์ มันวางรูปได้ การวางมันไม่ใช่วิปัสสนา!

การวางนี้ เราอยู่เฉยๆ มันก็วางแล้ว เราทำใจดีๆ เราทำใจสงบๆ มันก็วางแล้ว บางทีเราควบคุมใจเราเราไม่คิดได้ใหม่ เราก็ไม่คิดมันก็วางแล้ว ภูไม่ต้องกำหนดอะไรเลยภูก็วางได้นะมึง ภูไม่ต้องกำหนดอะไรเลยภูก็วางได้ แต่ถ้ามันวางได้แล้วมันเป็นความจริงใหม่ล่ะ มันไม่เป็นความจริงเพราะอะไร เพราะมันไม่มีพุทธโศ มันไม่รู้จักพุทธโศ พุทธโศ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พุทธโศ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบานมันเห็นการเสวยอารมณ์ เห็นการกระทบ ที่เขาบอกว่าพุทธโศ เวลาอารมณ์กระทบละวางไม่ได้ แต่ถ้าเป็นนามรูปเป็นวิปัสสนามันวางอารมณ์ได้ มันไม่ใช่วางอารมณ์ได้ มันเป็นความที่กิเลสมันครอบงำ กิเลสมันหลอก กิเลสมันบอกว่า เหมือนเรารู้ใจ เหมือนบัญญัติที่เราเขียนขึ้นมาเองไง ใครๆ ก็เขียนเติมบัญญัติเราได้นะ บัญชีเรานี้ใส่ตัวเลขเข้าไปเยอะๆ ศูนย์เขียนไปเยอะๆ เลย แล้วมันเป็นความจริงใหม่

นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันศึกษาธรรมะใช้ใหม่ มันเห็นว่าเป็นอารมณ์ความรู้สึกใช้ใหม่ มันสักแต่ว่า ไม่มีอะไร วางให้ได้ มันก็วางไป วางแล้วมันได้อะไรขึ้นมา มันได้อะไรขึ้นมา เดียวมันก็กลับมาอีก แต่ถ้าจิตมันสงบ เรามีพุทธโศนะ มันไม่ใช่วาง มันเป็นมรรคญาณ การชำระกิเลสมันชำระกันด้วยมรรคญาณ ด้วยปัญญาญาณ ปัญญาญาณที่เกิดจากสัมมาสมาธิ ถ้ามีปัญญาจากสัมมาสมาธิ มันเห็นการเสวย จิตเสวยอารมณ์คือจิตนี้มันออกคิด ธรรมชาติของจิตเวลาเราไม่คิดจิตมันอยู่ไหน แล้วเวลาความคิดมันเกิดขึ้นมา เราเคยเห็นระหว่างจิตเรากับความคิดเกิดขึ้นมาใหม่ เราเคยเห็นระหว่างความคิดกับจิตที่มันทำงานกัน ใครเคยเห็นบ้าง ถ้ายังไม่เคยเห็นเพราะเรายังไม่มีพุทธโศไง ถ้าเราได้รู้จักพุทธโศ พุทธโศมันนิ่งใช้ใหม่ เพราะเรารู้จักพุทธโศ พุทธโศมีพลังงาน พุทธโศเสวยอารมณ์ พุทธโศมันออกไปทำงาน เราจับได้ เพราะจิตจับจิต จิตจับอาการของจิต พอจิตจับอาการของจิต จิตมันเห็นของมันตามความเป็นจริง จิตมันถึงเกิดวิปัสสนา

สติปัญญา ๔ ที่ทำๆ อยู่ นั่นเราบอกว่า ผิดหมด ผิดหมด ผิดหมด ผิดหมด! ผิดหมดเพราะอะไร เพราะเป็นเจ้าของบัญญัติเติมเลขบัญญัติตัวเอง เติมเข้าไป “อู้หุย.. ธรรมะมันสักแต่ว่า ถ้ามันมีปัญญารอบรู้แล้วมันปล่อยวางเอง มันปล่อยวางเอง” นักปฏิบัติดิณะ สายครูบาอาจารย์เราไม่เป็นอย่างนั้น สายครูบาอาจารย์ ขณะจิตที่มันสมุจเฉทปหาน เป็นโสดาบัน เป็นสกิทา เป็นอนาคามันเป็นยังไง เป็นโสดาบันมันขาดยังไง ที่นี้มันยังไม่เป็นไป

คำว่ามันวางอารมณ์ได้นี้ มันเป็นเรื่องโลกใจ เราจะบอกว่าสิ่งที่เกิดขึ้น สิ่งที่เขาทำไป มันเป็นเรื่องโลก พอเป็นเรื่องโลกมันก็ไปศึกษา ที่นี้มันอยู่ที่เรา ปริยัติมันเป็นเรื่องปฏิบัติ ปัญญาในการศึกษา เราจะไม่ได้ไปโต้แย้งเพราะการศึกษาคือการจำธรรมชาติของพระพุทธเจ้า เราศึกษาธรรมชาติของพระพุทธเจ้าทั้งหมด แล้วเอามาทำวิจัยเห็นใหม่ เอามาวิเคราะห์วิจัย สิ่งนี้มันเป็นเรื่องการศึกษา ศึกษามันเป็นความรู้ ความรู้ณะ แล้วเวลาเรามาปฏิบัติเห็นใหม่

เราจะพูดบ่อย แล้วคนก็รับไม่ค่อยได้ บอกว่าเวลาหลวงตาท่านศึกษาท่านเป็นมหา คำว่ามหาคือแปลบาลีได้หมด บาลีนี้แปลได้เขียนบาลีได้ ธรรมะนี้เข้าใจได้ เสร็จแล้วเวลาไปหาหลวงปู่มันเห็นใหม่ เพราะหลวงปู่มันท่านก็ศึกษาโดยตัวของท่าน ท่านศึกษากับเจ้าคุณอุบาลี ท่านศึกษามาเยอะ พอศึกษาแล้วมาปฏิบัติแต่มันไม่มีใครชี้แนะท่านก็ต้องใช้ปัญญาของท่านคอยแยกแยะว่าอะไรเป็นเนื้อ อะไรเป็นกระดูก เพราะในการศึกษา โครงสร้างของสัตว์ ไก่หรือปลาหรือเนื้อหมูเนื้อวัว มันมีกระดูก มันมีกระดูกแล้วก็มีเนื้อ อะไรเป็นเนื้ออะไรเป็นกระดูก กระดูกมันกินไม่ได้ เนื้อกินได้ การศึกษาขึ้นมา เวลากิเลสเราศึกษา กิเลสมันเป็นกระดูก กิเลสมันกินหมด กิเลสมันยึดไปหมดว่าธรรมะของพระพุทธเจ้าต้องเป็นอย่างนี้ๆ

ฉะนั้นเวลาหลวงตาท่านไปหาหลวงปู่มันเห็นใหม่ หลวงปู่มันท่านบอกว่า มหาการเรียนศึกษามหานี้ละ การศึกษาธรรมพระพุทธเจ้ามา สูงส่งมาก สาธุ เก็บความศึกษานี้เอาไว้ในลิ้นชักก่อนนะ แล้วลั่นกุญแจไว้อย่าให้ออกมา ถ้าออกมามัน เพราะธรรมะท่านเป็นเนื้อ แต่กระดูกในหัวใจเรา เพราะกระดูกมันต้องมีเนื้อหุ้มไว้ใหม่ มันจะบอกว่า เนื้อนะหุ้มกระดูกหมดไม่มีกระดูกเลย แล้วมันก็ลั่นเข้าไปกระดูกนั้นติดคอ แล้วปฏิบัติไปได้ยาก ท่านถึงบอกว่าเอากระดูกนะ เอาธรรมะพระพุทธเจ้าที่กระดูกมันจะอ้านี้ใส่ลิ้นชักไว้ก่อน ฉะนั้นเวลาเราประพฤติปฏิบัติไป พอประพฤติปฏิบัติเราต้องขยำ เราต้องทำลาย เราต้องเลาะเนื้อกับกระดูกนี้แยกออกจากกัน สิ่งที่เป็นกระดูกเราจะต้องทิ้งไป สิ่งที่เป็นเนื้อเราเอามาใช้เป็นอาหารประทังชีวิต เอามาใช้เพื่อการประพฤติปฏิบัติ ให้ร่างกายแข็งแรงขึ้นมา จนถึงที่สุดนะ พอเราทำชำนาญทั้งหมด เราจะรู้เองโดยธรรมชาติเลยว่า กระดูกกับเนื้อมันแตกต่างกันอย่างไร

ที่นี้ พอถึงที่สุดในการปฏิบัติแล้ว ท่านบอกว่าธรรมะที่เราเรียนมาของ พระพุทธเจ้ากับความเห็นความจริงของเรามันจะเป็นเนื้อเดียวกันเลย ความเป็นจริงของเรา ที่เราปฏิบัติมากับเนื้อแท้ที่ธรรมะพระพุทธเจ้าที่เราบอกว่าเรียนมานะ เราศึกษามัน เป็นอันเดียวกัน ธรรมะพระพุทธเจ้านี้สุดยอดมากเลย แต่มันเสีย เสียเพราะว่าไอ้กิเลส ตัณหาความทะยานอยากของเราคือกระดูก มันไปสร้าง สร้างเอาเนื้อปลอมๆ มาแปะมัน ให้เป็นธรรมะพระพุทธเจ้าไง ที่ว่าจิตนี้สักแต่ว่าจิต ไม่ใช่เรา สักแต่ว่าเขา ว่ากันไปนะ

เราบอกว่าเป็นเรา การปฏิบัติของครูบาอาจารย์เป็นเรา เป็นสติ เป็นปัญญา เป็น สมมุติขึ้นมา เราต้องเริ่มต้นจากเรา ดอกบัวเกิดจากโคลนตม ธรรมะเกิดจากหัวใจของเรา สรรพสิ่งในหัวใจของเราที่มันสกปรกโสโครกอยู่ที่นี่ เราจะต้องทำความสะอาดของมัน ขึ้นมา แล้วเราพยายามสร้างขึ้นมา ไม่ใช่สิ่งใดที่มันจะลอยจากฟ้า ไม่มี สิ่งนั้นไม่มีแต่ เพราะเราไปให้ก่อนไง ชิงสุกก่อนห่ามไง ธรรมะพระพุทธเจ้าพูดอย่างนั้น ถูกต้องไหม... ถูก แต่ถูกต้องเมื่อท่านสอนผู้ที่ปฏิบัติอย่างเช่น โมฆราช สอนคนระดับที่ควรแก่การงาน ควรที่จะบรรลุธรรม แต่อย่างพวกเรา มันควรบรรลุธรรมหรือยังละ เราควรบรรลุธรรม หรือยัง ถ้าเรายังไม่ควรบรรลุธรรม เราจะต้องมีพื้นฐานของเราไง เพราะเราไปทิ้ง พื้นฐานนะ

“พุทโธ พุทโธ มันสมณะ พุทโธชำระกิเลสไม่ได้ ถ้ามาใช้นามรูปแล้ว มันเป็น วิปัสสนา”

โกหกทั้งหมดเลย! ถ้ามันเป็นวิปัสสนา มันต้องเป็นปุถุชน กัลยาณปุถุชน ปุถุชน คือคนหนาด้วยกิเลส ปุถุชนคือคนที่ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้ กัลยาณปุถุชน มันเห็น รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร แล้วยกขึ้น โสคาปัตติมรรค ยังไง โสคาปัตติมรรคระหว่างจิตเห็นอาการของจิต เห็นว่าจิตเสวยอารมณ์ จิตเสวย อารมณ์จิตมันเสวยยังงัย อารมณ์มันเกิดยังงัย อารมณ์กับจิตมันเป็นเนื้อเดียวกันยังงัย ความคิดเกิดยังงัย อารมณ์ความรู้สึกที่มันอยู่ในจิตใจนี้มันเกิดยังงัย

เราจะเห็นหมด เราจะแยกแยะได้หมดเลย พออารมณ์มาบีบมันจับได้ไง ถ้าเราจับ อารมณ์ไม่ได้ เราจะจับจิตเราไม่ได้ เพราะจิตนี้เป็นนามธรรม จิตมันแสดงตัวเพราะมัน เสวยความคิดใช่ไหม เช่น โลก โกรธ หลง พอมันแสดงตัว ถ้ามันเสวยบีบ สติมันทัน

มันจับมั่วเลย พอมันจับมั่ว นี่วิปัสสนามันเกิดตรงนี้ แต่เราบอกไม่ใช่ เขาว่างอารมณ์
 ใจ วิปัสสนามันว่างอารมณ์ได้ ว่างอารมณ์ได้คือว่าพอจะคิดก็เราไม่คิดใจ อะไรจะ
 เกิดขึ้นไม่ให้เกิด อะไรก็ไม่ให้มี มันก็ไม่มี แล้วใครเป็นคนว่างละ ว่างอารมณ์ใครเป็น
 คนว่าง ถ้าไม่มีคนว่างอารมณ์ บัญชีนี้เองเขียนตัวเลขเอง แต่ถ้าจิตวิปัสสนาเห็นใหม่ เกิด
 จากอะไร เกิดจากอริยสัจ มีผู้ตรวจสอบบัญชี มีหมายเลขทะเบียนรับรองว่าบัญชีนี้ถูกต้อง
 บัญชีนี้ได้ผล

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราไปสักแต่ว่ากันก่อนใช้ใหม่ เราไปสักแต่ว่า นี่เป็นสักแต่ว่า
 โน้นเป็นสักแต่ว่า คำว่าสักแต่ว่า แล้วมันไปคล้องจองกับธรรมะของพระพุทธเจ้า แต่ถ้า
 พูดถึงพุทธ ใดๆ เป็นสมณะ ถูกต้อง เป็นสมณะ แต่มันจะได้เนื้อหาสาระตามข้อเท็จจริง แต่
 ถ้าเราไม่มีสมณะ ไม่มีตัวเราเองเลย เหมือนกับเรานี้ไม่มีตัวตน แล้วเราจะมีสมบัติได้ยังไง
 อย่างเช่นเราไม่มีตัวตนหรือเราเป็นบุคคลล้มละลาย เราเป็นคนล้มละลาย เราจะมี
 ทรัพย์สินไม่ได้เลย ถ้ามีทรัพย์สินเขาก็ยึดหมด

นี่ไม่รู้จักพุทธ ไม่รู้จักตัวเอง ไม่รู้จักจิต ไม่รู้จักผู้ทำดีทำชั่ว แล้วสิ่งที่เกิดขึ้นจาก
 มันจะมีอะไร เอ้า..ก็ปล่อยวางหมด คำว่าปล่อยวางนี่มันเป็นการไขสื่อนะ มันเป็นการ
 ไขสือ มันเป็นการตาบอดสี มันเป็นการปฏิเสธโดยไม่ยอมรับ เหมือนคนตาบอดว่าโลกนี้
 ไม่มี แต่ความจริงมันมี ถ้าเราจะปฏิบัติแบบคนตาบอด สรรพสิ่งนี้ไม่มี แล้วมันก็เป็นตา
 บอดคล้ำซ้างไป ซ้างเป็นอย่างนั้น ซ้างเป็นอย่างนั้น นี่ยิ่งแล้วใหญ่เลย แล้วเรากันตาดี เรา
 จะประพฤติปฏิบัติกัน เราไปเชื่อคนตาบอดที่พูดอย่างนั้นได้ยังไง

แต่ถ้าเราเป็นคนตาดีนะ เราศึกษาของเรา แล้วเราปฏิบัติของเราไป เขาบอกว่า เป็น
 สมณะ สมณะ เราจะบอกว่าในสมณะก็มีวิปัสสนา ในวิปัสสนาก็มีสมณะ ในสมณะมันก็มี
 ปัญญา ถ้าคนจะทำสมณะจะทำพุทธ ใดๆ แล้วไม่มีปัญญานี้ ก็เลสมันจะหลอกหัวป้อนเลย

พุทธ ใดๆ นี่พุทธที่ปาก ไม่ได้พุทธที่ใจ พอพุทธที่ใจ พุทธที่ความคิดไม่ใช่
 เนื้อพุทธ พุทธ ใดๆ จนพุทธ ใดๆ ไม่ได้ จนเป็นเนื้อพุทธ พุทธกับจิตนี้เป็นอันเดียวกัน
 เพราะพุทธนี่จิตมันระลึกรู้ขึ้นมา แต่พอพุทธ ใดๆ กับจิตเป็นเนื้อเดียวกันเห็นใหม่ พอเป็น
 เนื้อเดียวกัน นี่ตัวจิต ถึงบอกว่าผู้นี้จะเป็นผู้รู้จักพุทธ ไม่รู้จักพุทธแล้วบอกพุทธ ไม่มี
 คำ พุทธเป็นสมณะต้องวิปัสสนา ไม่มีพุทธ ไม่มีวิปัสสนา พุทธคือสามัญสำนึก พุทธ

คือผู้รู้จักตัวตนของตัวเอง ตัวตนเป็นผู้ทำตัวเองเห็นใหม่ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเลย การประพฤติปฏิบัติเราต้องทำให้เราเองไม่มีใครทำให้เรา ถ้าจิตของเราเป็นเราเอง เราทำของเราได้ มันถึงจะเป็นของเรา ถ้าจิตของเราทำของเราไม่ได้ เราไม่มีใครเป็นคนทำ แล้วจิตมันจะทำอะไรขึ้นมา มันไม่มีอะไรเป็นประโยชน์ขึ้นมาเลยนะ

ฉะนั้นสิ่งที่บอกว่าเขาถามมาเห็นใหม่ เขาถามมาทั้งหมดว่า ในकिริमानนทสูตรใน การศึกษาว่าในเมื่อจิตถ้าไม่ใช่เราแล้ว ถ้าเราเอาจิตไม่ใช่เรามาก่อนแล้วเราปฏิบัติไปมัน จะเสียหายอย่างไร เพราะจิตไม่ใช่เราอยู่แล้วที่ทำมาในสังคัมปฏิบัติมันเป็นแบบนี้ เพราะ มันมีสิ่งนี้เป็นสามัญญ์สำนึก ว่าจิตนี้ไม่ใช่เรา กิเลสไม่ใช่เรา อะไรก็ไม่ใช่เรา มันไม่มีอยู่ โดยดั้งเดิมอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นการประพฤติปฏิบัติแบบครูบาอาจารย์นะ กิเลสมีอยู่โดย ดั้งเดิมอยู่แล้ว กิเลสมีอยู่เพราะกิเลสมันอยู่กับจิต เพราะมันมีวิชามันถึงพารามาเกิดใช่ ไหม กิเลสมีอยู่โดยดั้งเดิมอยู่แล้ว แต่ในการศึกษา พอศึกษาไปแล้วบอกว่ากิเลสไม่มีอยู่ โดยดั้งเดิม จิตนี้ไม่มีอยู่โดยดั้งเดิม สรรพสิ่งไม่มีอยู่โดยดั้งเดิม เพราะเราหลง เราไปยึด เข้ามันเลยเป็นกิเลส

แต่ถ้าในการปฏิบัติตามข้อเท็จจริงแบบครูบาอาจารย์ หรืออย่างที่เรปฏิบัติกันมา นี้ กิเลสมีอยู่โดยดั้งเดิมอยู่แล้ว ถ้าไม่มีอยู่โดยดั้งเดิม มันจะไม่ขับให้เรามาเกิดที่นี่ พอขับ ให้มาเกิดที่นี่ พอเราจะปฏิบัติเข้าไป หมายความว่าเราต้องกลับไปสู่ฐานของมัน นี่ถึงว่า สมถกรรมฐาน เข้าไปอยู่ฐานที่ตั้ง เข้าไปอยู่ที่ตั้งของจิตว่ากิเลสมันอยู่ที่ไหน พอจิตมัน สงบเข้าไปเห็นใหม่ นั่นแหละ พอจิตสงบแล้วจิตออกค้นคว้าขุดคุ้ยหากิเลส มันถึงจะเจอ กิเลส ถ้าจิตสงบแล้วไม่ขุดคุ้ยหากิเลสคือไม่รู้จักพุทโธ คือไม่เอาพุทโธมาเป็นประโยชน์ ไม่เอาฐานดั้งเดิมของมันออกค้นคว้า มันจึงไม่เห็นกิเลส

แต่พอจิตมันเข้าไปถึงพุทโธ เข้าไปถึงเนื้อแล้วมันหากิเลสเห็นใหม่ พอมันเห็น ภาย เวทนา จิตธรรม โดยจิต โดยความเป็นจริง อันนั้นละ วิปัสสนาเกิดตรงนั้น วิปัสสนา เกิดขึ้นแล้ว ถ้าทำประโยชน์ให้มันให้ครบสมบูรณ์ตามกระบวนการของมัน มันถึงจะ เป็น โสดาบัน ถ้ากระบวนการไม่สมบูรณ์ของมันเห็นใหม่ มันทำได้ชั่วคราว มันทำแล้ว มันไม่มีกำลังพอเห็นใหม่ มันทำแล้วมันก็เสื่อม

พอมันเสื่อม มันเสื่อมแล้วเราก็เพิ่มสติ เพิ่มปัญญาขึ้นมา แล้วเราเพิ่มสมาธิขึ้นมา ใช้ปัญญาต่อไป มันจะเจริญแล้วเสื่อม เสื่อมแล้วเจริญ เวลาประพฤติปฏิบัติไปตามหลวงตาหรือตามครูบาอาจารย์บอกว่า ถูกใหม่..ถูก เวลาเราไป เราจะบอกว่าเราเคยทำมา ถูกใหม่..ถูก แล้วทำยังไงต่อไปครับ ก็ซ้ำสิ คำว่าซ้ำเห็นใหม่ พอเราทำไปแล้วมันจบ ขบวนการ แล้วเราต้องทำให้มันสมบูรณ์ขึ้นมา ทำให้ชำนาญขึ้นมา ทำแล้วทำเล่าทำแล้ว ทำเล่าจนถึงที่สุด ขบวนการของมันสมบูรณ์ขึ้นมานะ มันเป็นของมันเองนะ สมุจเฉท ปหาน กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกซ์ไม่ใช่ขันธ ๕ เห็นใหม่

แต่เดิมเราบอกไม่ใช่อยู่แล้ว เราบอกกิเลสไม่มีอยู่แล้ว แต่ความจริงมันมีอยู่ แล้วพอเราพิจารณาไปเห็นใหม่ ขันธ ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่ใช่ทุกซ์ ทุกซ์ไม่ใช่ขันธ ๕ ทุกซ์ไม่มีในขันธ ๕ ขันธ ๕ ไม่มีในทุกซ์เห็นใหม่ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันไม่ใช่เป็นทุกซ์เพราะอะไร เพราะมันชำระกิเลส แล้วสักกายทิฐิ ความเห็นผิดมันถอดถอนออกไปเห็นใหม่ พอกิเลสมันขาด นีสติปัญญา ๔ มันเกิดตรงนี้ วิปัสสนามันเกิดตรงนี้ ไอ้ที่ว่า หนอ หนอ หนอ รูปๆ นามๆ นี้ไม่มีหรือ ไม่มีสติปัญญา ๔ ไม่มีวิปัสสนา ไม่มี มันเป็นเจ้าของบริษัท แล้วเขียนตัวเลขบัญชีกันเอง เขียนใส่ตัวเลขบัญชีเยอะๆ ว่าของชั้นประกอบธุรกิจแล้วบัญชีมันเกิดขึ้นมหาศาลเลย แต่ถ้าส่งสรรพากร สรรพากรมันจะเก็บภาษีตายเลยนะ มันริคตายเลยละ แต่ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงไม่เป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างนั้น

ฉะนั้นจะบอกว่าที่เขาถามมาว่าตัวเองไม่กล้าบอกพุทธโธ ไม่กล้าบอกพุทธโธเพราะมันไม่มีพื้นฐานตรงนี้ ไม่มีพื้นฐาน พอจะบอกว่าพุทธโธเห็นใหม่ ไม่กล้าบอกเขาพุทธโธแล้วพุทธโธเป็นสมณะ ก็มันเป็นสมณะจริงๆ แต่ถ้าไม่มีสมณะมันจะวิปัสสนามาจากที่ไหน เพราะเขาไม่มีสมณะ เขาไม่มีพุทธโธ เขาบอกเขาใช้วิปัสสนากันไปเห็นใหม่ ฉะนั้น คำว่าเป็นสมณะ จริงใหม่...จริง เพราะเราปฏิบัติตามความเป็นจริง แต่คำถามแรกเห็นใหม่ที่บอกถ้าเป็นสักแต่ว่ามาก่อนเห็นใหม่ เหมือนกับเข้าใจว่าตัวเองไม่มีกิเลสมาก่อนแล้วปฏิบัติไป คนเรารู้ถ้าไม่เป็นโรคเป็นภัยขึ้นมาก่อน แล้วไปหาหมอ แล้วบอกไม่เป็นไรเลย หมอนี้เก่งมากเลย เดินเข้าไปโรงพยาบาลก็ออกได้เลยเพราะเราไม่เป็นโรคอยู่แล้ว แต่ถ้า

คนเราเห็นไหม เราเป็นโรคเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วเข้าโรงพยาบาล หมอต้องรักษาเราก่อน รักษาเราหายแล้วหมอนั้นถึงจะเป็นหมอที่ดี แต่นี่เราเข้าใจว่าเราเป็นโรคแต่เราไม่มีโรค

นี่ก็เหมือนกัน สักแต่ว่าไง จิตก็เป็นสักแต่ว่า กิเลสก็เป็นสักแต่ว่า ทุกอย่างก็เป็นสักแต่ว่า นี่ เขาถามว่าการปฏิบัติมันจะเสียหายยังไง เสียหายเพราะว่าเราตั้งเป้าหมายไว้ผิด เป้าหมายว่ามันไม่มีอยู่แล้ว แล้วปฏิบัติไปก็อย่างที่ว่า เขาก็พูดมาเอง เขาว่าก่อนหน้านั้นเขาเข้าใจเรื่องธรรมะหมดเพราะอะไร เพราะเขาคิดว่าเขาไม่มีโรคมะเร็งไข้ไหม เขาก็ไม่เคยเป็นโรคเป็นภัย เขาก็ไม่เห็นความเป็นโรคเป็นภัยนั้นเป็นกิเลส ฉะนั้นเขาไม่มีอยู่แล้วเขาถึงเข้าใจธรรมะ แต่พอมาฟังว่า ไม่มีจริงหรือ โรคชราละ โรคเสื่อมสภาพละ พอรู้ขึ้นมาจริง ชักตกใจไป

ฉะนั้นมันถึงสับสนว่า จิตนี้ไม่มีอยู่จริงหรือ มันเป็นสักแต่ว่าจริงหรือ จิตมีอยู่จริง! แต่เป็นสักแต่ว่าเพราะมันรื้อหาไม่เป็น คนที่ว่าสักแต่ว่าเพราะหาจิตไม่เจอ ไม่รู้จักพุทธโธ เข้าใจพุทธโธไม่ได้ ถึงบอกมันไม่มี! แต่ถ้าคนบอกว่ามันมีอยู่แล้ว แล้วพยายามค้นหาด้วยความจริง ด้วยการกำหนดพุทธโธ เป็นสมาธิอบรมปัญญาหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ แล้วเข้าไปตามความเป็นจริง เปลี่ยนความเป็นจริงนั้น อันนั้นถึงจะรู้จักพุทธโธตามความเป็นจริง แล้วออกไปค้นคว้าแล้วจะเข้าใจว่าพุทธโธมีคุณค่าแค่ไหน แล้วถึงจะกล้าพูดว่าเราปฏิบัติพุทธโธไป ไม่มันไม่กล้าพูดว่าเรากำหนดพุทธโธนะ อายเขา กลัวเขาตอกเอา แต่ถ้ามันรู้จริงนะ ไอ้คนไม่ทำพุทธโธ มันเป็นการฟั่นเฟือน เป็นการเข้าใจผิด แต่เพราะเราเป็นชาวพุทธเรามีธรรมะของพระพุทธเจ้า บอกว่าปฏิบัติแล้วสบายๆ แต่ไม่มีผลตามการปฏิบัติแน่นอน

เพียงแต่ว่าเหมือนกับหลวงตาว่า ใครคนใดคนหนึ่งก็แล้วแต่เป็นคนชั่ว ทำความชั่วไว้มากเลย ก็จะบอกว่าคนชื่อนี้ทำไมมันไม่มีผลชัทธิ ไม่มีผลชัทธิ หลวงตาใช้คำว่าลมหายใจเข้าออกเขายังมีอยู่ วันไหนลมหายใจขาด มันจะเป็นไปตามเวรตามกรรมนั้นทันทีเลย สถานะของลมหายใจเรานี้ สถานะของมนุษย์เรา เพราะเราทำกุศลมาเราถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ทำดีทำชั่ว ทำดีก็เป็นผลเป็นประโยชน์กับเรา ทำชั่วก็เป็นความชั่วของเรา แต่พอลมหายใจขาด มันไปตามข้อเท็จจริงแล้ว แต่ตอนนี้เพราะสถานะเดิม คือสภาพของมนุษย์เดิม มันรองรับไว้ ที่ว่าทำชั่วทำไมไม่เห็นได้ชั่ว ให้ลมหายใจขาดจะรู้เลยว่ามันชั่วหรือมันดี

อันนี้ก็เหมือนกัน ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน ถ้ามันรู้จริงทำจริงมันจะเห็นจริงของมัน ถ้าไม่เห็นจริงของมันก็พูดกันอย่างนี้ ลอยๆ แล้ว ยังดี ยังมีหลักยึด ยังมีครูบาอาจารย์เป็นที่ยึด เรายังทำตามความเป็นจริงของเรา แต่ การกระทำนั้นถ้าทำจริงมันทำยาก ถ้าทำได้จริงมันจะเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าทำไม่จริงก็โดนเขาตากถาง พอโดนเขาตากถางธรรมะบอกว่า คนเกิดมานี้ละ เอาขวานมาคนละเล่ม ปากคือขวาน เที้ยวตากเที้ยวถางเขาเรื่อยไป

ฉะนั้นคนเรามีขวานกันคนละเล่ม เขาจะตากเรา โดยที่เขาไม่มีสติปัญญา มันก็สุดวิสัย โลกธรรม ๘ ใครจะตากจะถางนะ ถ้าทำความดีของเรา เรามีจุดยืนของเรา เราทำความดีของเรา ใครจะตากให้มันตากถางไป แต่ตากถางนั้นมันไม่ให้ผลตามความเป็นจริง แต่การปฏิบัติของเราสำคัญกว่า ปฏิบัติจริงก็ได้จริง ปฏิบัติตาม โลก ตามสมมุติ มันก็ได้สมมุติอย่างนั้นละ ถ้าปฏิบัติสมมุติ แต่เป็นความจริง จริงตามสมมุติก่อน แล้วจริงตามบัญญัติ แล้วจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง